

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Πρὸ τῶν πυλῶν

Δὲν εἶναι ἐπειδὴ ὄλος ὁ κόσμος μιλάει γιὰ τὸ 2000 μ.Χ., ποὺ σκέφτηκα νὰ προσθέσω στὸν τίτλο τοῦ θέματος τοῦ συνεδρίου μας τὸ «πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ 21ου αἰῶνα»*. Πραγματικά, ὅ,τι γίνεται καὶ ὅ,τι γράφεται σὲ μεγάλη συχνότητα φέρουν τίτλους τοῦ τύπου: ἀτενίζοντας τὸν 21ο αἰῶνα, στὸ κατώφλι τοῦ 21ου αἰῶνα, ἐν ὄψει τῆς τρίτης χιλιετίας, πορεία στὴν τρίτη χιλιετία κ.τ.τ. Οἱ πολιτικοὶ ὑπόσχονται ὅτι αὐτοὶ θὰ ὀδηγήσουν τοὺς λαοὺς νὰ «στεριώσουν» τὴ γέφυρα πρὸς τὸν 21ο αἰῶνα, σὰ νὰ μὴ ξέρουν ὅτι «ἂν δὲν στεριώσει ἄνθρωπος γιοφύρι δὲν στεριώνει» κι ὅτι ὅλα αὐτὰ δὲν μπορεῖ νὰ μένουν λεκτικὰ σχήματα, ὑποσχέσεις ποὺ δὲν θὰ τηρηθοῦν, κενὲς ἐλπίδες. Αὐτὲς οἱ ἐκφράσεις ποὺ ἀναφέρθηκαν ἀνάγονται σὲ πνευματικὰ μεγέθη, κι ἂν δὲν δώσεις αἶμα, δὲν λαμβάνεις πνεῦμα.

Ἦδη καὶ στὴ δική μου προσθήκη γίνονται ὑπαινιγμοὶ σὰν ὁ 21ος αἰῶνας νὰ ἦταν ἓνα οἰκοδόμημα μὲ κλειστὲς, κατὰκλειστες, ἐπτασφράγιστες τὶς πύλες του. «Πρὸ τῶν θυρῶν παρέστηκε... καὶ τῶν... λογισμῶν οὐκ ἀφίσταμαι» (Εὐχὴ Θ' τῆς Ἀκολουθίας τῆς Θ. Μεταλήψεως). Λογισμοὶ μὲ συνέχουν γιὰ τὸ τί νὰ κρύβεται μέσα σ' αὐτὸ τὸ κλειστὸ οἰκοδόμημα. Τί μὲ περιμένει ἂν μοῦ ἀνοίξουν ἢ ἀνοίξω τὶς πύλες. Φόβοι ἀνάμικτοι μὲ ἐλπίδες μὲ διακατέχουν καὶ θέλω νὰ μάθω τί συμβαίνει καὶ διατάζω νὰ μπῶ. Ἀνάμικτα συναισθήματα περιέργειας καὶ ἀναστολῶν ὀδηγοῦν τὴ διεκκυστίνδα τοῦ πόθου μου. Κάτι μοῦ ψιθυρίζει μέσα μου γιὰ βιαστὲς ποὺ ἀρπάζουσι καὶ πάλι δὲν τὸ τολμῶ νὰ σπάσω τὰ κλειθρα καὶ νὰ εἰσέλθω. Βρίσκω πιὸ σίγουρη τὴ μέθοδο τῆς ἑορταστικῆς ἀτμόσφαιρας τῶν Ἰωβηλαίων, τῶν παιανισμῶν καὶ τῶν σαλπύ-

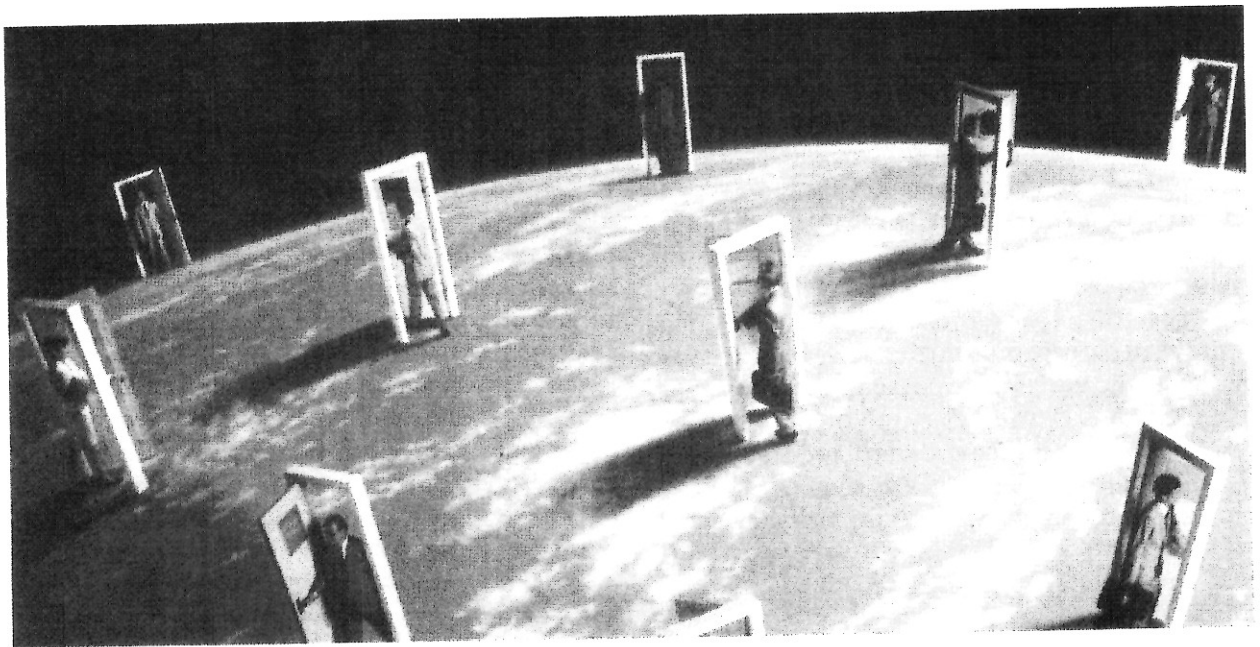
γων τῶν πανηγύρεων γιὰ νὰ ξερκίσω τὸ κακὸ ἢ τὸ καλὸ ποὺ κρύβεται ἀπὸ πίσω καὶ νὰ ρίξω τὰ τεῖχη τῆς Ἱερικοῦς, σὰν κέλευσμα ποὺ ἀναπετάσσει τὰς πύλας. Γι' αὐτὸ καὶ ὄλος ὁ κόσμος ἐτοιμάζει πανηγύρια καὶ φιέστες γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ 2000 μ.Χ. Μὲ τὸν δικό του τρόπο θ' ἀναφωνήσει ἴσως: «Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι...». Τῆ συνέχεια ὅμως δὲν θὰ τὴν ἀναφωνήσει: «... καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης!» Γιὰτι πολλοὶ συνωθοῦνται στὸ ποιὸς νὰ πρωτομπεῖ καὶ στριμώχονται πρὸ τῶν πυλῶν. Καὶ δὲν ἀφήνουν θέση γιὰ τὸν βασιλέα τῆς δόξης.

Γιὰτι ὅμως σὲ πληθυντικὸ ἀριθμὸ οἱ πύλες; Γιὰ μεγάλα βέβαια οἰκοδομήματα συνηθίζεται ὁ πληθυντικὸς. Πιθανὸν ὅμως νὰ κρύβεται κι ἄλλο νόημα. Νὰ ὑπάρχουν περισσότερες τῆς μιᾶς κι ὄχι ἀπλῶς ἓνας πληθυντικὸς τῆς μεγαλειότητος. Νὰ ἔχει θέση ἐδῶ αὐτὸ ποὺ ἔλεγε ὁ Ἰησοῦς στοὺς μαθητὲς του: «Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης» ὅτι πλατεῖα ἢ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἢ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλεια, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς, ὅτι στενὴ ἢ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἢ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν» (Ματθαίου ζ' 13-14). Καὶ οἱ εὐρίσκοντες αὐτὴν βρίσκουν νὰ προηγεῖται καὶ νὰ ἀκολουθοῦν σ' αὐτὴν τὴν φάση τὸν Καλὸν Ποιμένα, ὄχι ἀκόμα ὡς Βασιλέα τῆς Δόξης, ἔτσι ὅπως πορεύεται καὶ ἔπονται ὅλοι αὐτοὶ ποὺ συγκροτοῦν σιγὰ σιγὰ τὴν μίαν ποιμνὴ ὑπὸ τὸν Ἐνα Ποιμένα καὶ οἰκοδομοῦν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτὴν ὅμως ἀκριβῶς τὴ φροντίδα γιὰ τὴ συγκρότηση τῆς Μιᾶς Ποίμνης, τὴν οἰκοδόμησιν τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ σύμφωνα μὲ τὴ διαβεβαίωση τοῦ ἴδιου τοῦ Κυρίου μας «πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς» (δὲν θὰ τὴν καταβάλουν) (Ματθαίου ις' 18) συνιστᾷ ἢ Ποιμαντικὴ, συνάμα τέχνη καὶ ἐπιστήμη, τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν ὅπως τὴν ὀνομάζει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

Ἀπώτερος στόχος αὐτῆς τῆς Διαποιμάνσεως εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, ἢ σῶα καὶ ἀσφαλῆς ἐπιστροφή στὴν ἀγκάλη τοῦ Θεοῦ Πατέρα ἢ ὅπως πολὺ ὠραία διατυπώνει ἡ εὐχὴ τοῦ ἀσπασμοῦ τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ ἀ-

* Δημοσίευση μέρους εἰσηγήσεώς μου στὸ Θεολογικὸ Συνέδριο τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἡλείας καὶ Ὠλένης μὲ τίτλο, Ποιμαντικὴ γάμος καὶ οἰκογενεῖας πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ 21ου αἰῶνα, ποὺ ἔγινε μὲ πρόσκληση τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Γερμανοῦ στὴν Ἀμαλιάδα, 22 μὲ 23 Φεβρουαρίου 1997. Ὁλόκληρη ἢ εἰσηγήση μαζί μὲ τὶς συζητήσεις θὰ δημοσιευθεῖ σὲ εἰδικὴ ἔκδοση, ὅπως συνηθίζεται, μὲ τὴ φροντίδα τοῦ σεβασμιωτάτου. Τὸ κλισὲ προέρχεται ἀπὸ εἰδικὴ ἔκδοση τῆς «Ναυτεμπορικῆς» τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1997, σ. 15.

ποστόλου Μάρκου «...ὅπως καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν θεῖαν καὶ ἀπέραντον στοργήν».

Δύο θεμελιώδεις ἔννοιες

Αὐτή, λοιπόν, ἡ Ποιμαντικὴ Γάμου καὶ Οἰκογενείας, πὺν στέκει καὶ ὡς προμετωπίδα τοῦ τίτλου μας, τί μπορεῖ νὰ σημαίνει, τί ἐπιδιώκει; Οὔτε λίγο οὔτε πολὺ ἐπιδιώκει τὴν περιχώρηση τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογένειας, τὴ συνάξῃ της μέσα στὴ Μεγάλη Ἐκκλησία. Ἡ μικρὴ ἐκκλησία, ὅπως δηλαδὴ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἱερὰ παράδοση ἢ οἰκογένεια: «καὶ ἡ οἰκία ἐκκλησία ἐστὶ μικρὰ» (ἰ. Χρυσόστομος), καλεῖται ν' ἀνοιχτεῖ στὶς διαστάσεις τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Νὰ καλλιεργήσει δηλαδὴ τὴν ἐνότητα, τὴν ἀγιότητα, τὴν καθολικότητα καὶ τὴν ἀποστολικότητα, γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας πὺν θὰ τὴν κάνουν ν' ἀναπτυχθεῖ σὲ ὅλα τὰ μήκη καὶ τὰ πλάτη της καὶ νὰ βρεῖ τὸ στίγμα της καὶ νὰ γίνῃ θεολογικὸς τόπος, κατοικητήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος. Παράλληλα καλεῖται νὰ γίνῃ τόπος καρποφορίας τῆς Ἀγάπης, γι' αὐτὸ ὁ γάμος ὀνομάζεται καὶ «μυστήριον ἀγάπης», μιᾶς ἀγάπης πὺν γίνε-ται τελειότερη καθημερινά.

Αὐτὲς οἱ δύο θεμελιώδεις ἔννοιες μιᾶς Θεολογίας τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας ὡς μικρῆς ἐκκλησίας καὶ ὡς μυστηρίου ἀγάπης τροχιοδρομοῦν μία Ποιμαντικὴ τοῦ Γάμου καὶ τῆς Οἰκογενείας, ἢ ὅποια θὰ βοηθήσει αὐτὰ τὰ δύο μεγέθη νὰ γίνουν αὐτὸ πὺν στὴν οὐσία τους εἶναι με τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τὶς ἐνέργειες Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Τὸ ὄν τῆς Ἐκκλησίας γίνεται δέον ὄχι μόνον ὡς ὀφει-

λή, ὡς χρέος, ὡς πρέπει ἀλλ' ὡς ἀνάγκη· δεῖ δέ. Ἡ ὄντολογία τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας εἶναι δυναμικὴ, ἐνεργητικὴ ὄντολογία. Θὰ ἔλεγα ὅτι εἶναι βαθειὰ ἀνθρώπινη ἀνάγκη καὶ πόθος ἐν πολλοῖς ἀκόρεστος, καὶ κραυγὴ ἐκ βαθέων ἔτσι ὅπως ὁ ποιητὴς τὸ συνέλαβε καὶ ἐξέφρασε ἀναφωνώντας: «ἀγάπη πὺν ναι ἢ ἐκκλησία σου, βαρέθηκα πιά στὰ μετόχια» (Γ. Σεφέρης).

Ὅλ' αὐτὰ, ἴσως, εἶναι πολὺ ὠραία, θὰ ἔλεγα ἰδανικά, ὅπως μιὰ σχέση μακρόπνοης συζυγικῆς πιστότητας (65 χρόνων) σὰν τοῦ Βασίλη καὶ τῆς Ἄννας, πὺν μᾶς ἔδειξαν τὸ περασμένο Σάββατο στὴν ἐκπομπὴ «ἐν λευκῷ» τῆς ET-1 (ἐκπομπὴ τῆς Ἄννας Παναγιωταρέα). Ἡ δημοσιογράφος ρώτησε:

— «Μιὰ τέτοια σχέση (σὰν τοῦ Βασίλη καὶ τῆς συντρόφου του) θὰ μπορούσατε νὰ τὴν φαντασθεῖτε; Θὰ ἦταν ἰδανικὴ γιὰ σᾶς;».

Μία ἀπὸ τὶς νεαρὲς πὺν παρευρίσκονταν ἀπάντησε: «Γιὰ ὄλο τὸν κόσμον εἶναι ἰδανικὴ αὐτὴ ἡ σχέση. Τὸ κακὸ μὲ τὴν ἐποχὴ μας εἶναι ὅτι εἶναι μιὰ ἐποχὴ ἐγωιστικὴ. Τὰ σπάντα πὺν βάνει ὁ καθένας εἶναι περίεργα. Ἐχομε ἀποπροσανατολιστεῖ ἐντελῶς. Αὐτὸ πὺν ζητοῦμε εἶναι νὰ εἶμαστε σὲ ἔξαρση, νὰ ἐρχόμαστε ἀπὸ πάνω, νὰ περνοῦμε καλὰ καὶ ξεχνόμε πράγματα οὐσίας, ν' ἀγαποῦμε πράγματα οὐσίας, ν' ἀγαποῦμε τὴν ψυχὴ τοῦ ἄλλου, καὶ νὰ ὑποχωροῦμε. Ὅλ' αὐτὰ τὰ ξεχνόμε καὶ αὐτὸ πὺν ἔχει περισσότερη σημασία πιά εἶναι “ἐμεῖς”, νὰ περνοῦμε καλὰ ἐμεῖς καὶ νὰ ἔχομε τὸ πάνω χέρι ἐμεῖς, καὶ πάντα ἐμεῖς, δυστυχῶς πάντα

ἐμεῖς. Αὐτὰ εἶναι τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν. Ὁ φόβος, ὁ μέγας φόβος εἶναι πού σέ κάνει νά θέλεις νά ἔχεις πάντα τὸ πάνω χέρι. Ἄνασφάλεια καὶ φόβος».

Αὐθόρμητα μοῦ ἔρχεται στὸ νοῦ μία φράση τοῦ Μ. Βασιλείου πού εἶχα χρησιμοποιήσει πρὶν εικοσιπέντε χρόνια στὴ διατριβή μου γιὰ τὴν «Ποιμαντικὴ προετοιμασία τῶν μελλοντύμων» καὶ μοῦ τὴν θύμισε κάποιος ἀπὸ σὰς πού εἶχε τὴν καλοσύνη ν' ἀπαντήσει στὸ ἐρωτηματολόγιο. Ἡ φράση αὐτὴ πηγαίνει περίφημα στὸ στόμα τῆς νεαρῆς κοπέλας τῆς ἐκπομπῆς καὶ τὴν ἐκφράζει νομίζω ἀπόλυτα ἢ καλύτερα θὰ ἔλεγα ταιριάζει στὸ στόμα ὅποιασδήποτε νεαρῆς πού θὰ ἄκουγε αὐτὰ πού εἶπε ἐκεῖνη. Ἐκφράζει μιὰ ἀπορία ἴσως, ὄχι τόσο ὡς πρὸς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἀγάπης ὅσο ὡς πρὸς τὸν τρόπο πού μπορεῖ νὰ κατορθωθεῖ. «Ὅτι μὲν γὰρ χρὴ ἀγαπᾶν ἀκηκόαμεν, πῶς δ' ἂν τοῦτο κατορθωθεῖ μαθεῖν ἐπιζητούμεν» (PG 31,2080).

Μὲ ὅλ' αὐτὰ θέλω νὰ τονίσω, ὅτι οἱ δύο ἐννοιες πού ἡ ὀρθόδοξη Θεολογία δίνει πιὸ πάνω, στοιχειοθετοῦν γενικὲς γραμμὲς κατευθύνσεως καὶ σήματα πορείας γιὰ τὸν δρόμο πού βαδίζουν στὸν γάμο τους δύο νεώτεροι ἢ μεγαλύτεροι στὴν ἡλικία ἄνθρωποι, ὥστε ὅπως λέει καὶ ὁ ποιητῆς «ὦμο τὸν ὦμο οἱ δυὸ μαζί ν' ἀντέχουνε τὸ βάρος ἀπὸ τὰ μελλούμενα» (Ὁδ. Ἐλύτης). Αὐτὰ τὰ μελλούμενα εἶναι πού ἀνησυχοῦν, τὸ μέλλον γενέσθαι. Ἄν οἱ ὑπολογισμοί μου εἶναι καλοὶ μένουν ἀπὸ τὴ λήξη τοῦ συνεδρίου μας χίλιες περίπου ἡμέρες (καὶ νύχτες) μέχρι τὴν ἀνατολὴ τοῦ 2000 μ.Χ. (1041 ἡμέρες).

Πρὸς τὸν 21ο αἰώνα

Εἰς τί θὰ συνίσταται μία Ποιμαντικὴ τοῦ Γάμου καὶ τῆς Οἰκογένειας πού σκοπεύει στὸ μέλλον; Πού δὲν θὰ διαχειρίζεται ἀπλῶς τρέχοντα θέματα καὶ προβλήματα πού καλεῖται ἄμεσα νὰ ἐπιλύσει; Συνήθως διεκπεραιώνουμε ζητήματα πρώτης ἀνάγκης. Λειτουργοῦμε ὡς Σταθμοὶ Α' ἢ καὶ τελευταίων βοηθειῶν! Κάνουμε ὅ,τι μποροῦμε στὸ μεταξὺ γιατί μετὰ δὲν ξέρουμε τί θὰ προκύψει. Ὅπως ὅπως βολεύουμε καταστάσεις. Βλέποντας καὶ κάνοντας ἢ κάνοντας καὶ βλέποντας. Κινούμεθα δηλαδὴ στὸ τελείως βραχυπρόθεσμο. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἀναγκαῖο. Νὰ λύνεις προβλήματα καθημερινά.

Παράλληλα ὅμως ἀπαιτοῦνται καὶ πιὸ μακροπρόθεσμοι σχεδιασμοὶ ἢ καὶ μεσοπρόθεσμοι. Γιὰ κάτι τέτοιο ὅμως χρειάζεται νὰ γνωρίζουμε πῶς προδιαγράφεται τὸ μέλλον. Τί μᾶς λένε οἱ ειδικοί; Πρὸς τὰ πού πάει ὁ γάμος; Ποιὰ θὰ εἶναι τὰ γνωρίσματά του καὶ τὰ προβλήματα τῆς οἰκογένειας

στὰ προσεχῆ πέντε, δέκα ἢ καὶ εἴκοσι χρόνια; Κατοπτεύοντας καὶ συλλέγοντας πληροφορίες θὰ μποροῦμε νὰ κατασκευάσουμε διάφορα σενάρια γιὰ τὴν ἐξέλιξή τους. Τὰ ὅποια σενάρια παρ' ὅλη τὴν παγκοσμιοποίησι τῶν φαινομένων δὲν μπορεῖ νὰ ἐξελιχθοῦν τὸ ἴδιο παντοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἀναπτύσσεται ἡ ἀποψη ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν δικαίωμα στὸ μέλλον. Θέλουν καὶ ἀπαιτοῦν νὰ γνωρίσουν πῶς διαγράφεται τὸ μέλλον τους, ἡ ἐργασία τους, δηλαδή, ἡ ἀσφάλειά τους, ἡ περιθάλψή τους, ἡ ψυχαγωγία τους, ἡ ὑγεία καὶ τὸ περιβάλλον. Τὸ δικαίωμα στὸ μέλλον θεμελιώνει καὶ τὴν ἀπαιτήσι γιὰ ἓνα σχέδιο ζωῆς συγκεκριμένο, ὄχι μόνο τῶν παιδιῶν ἀλλὰ καὶ τῶν γονιῶν κοντὰ τους ἢ μακριὰ τους καὶ πόσο μποροῦν νὰ ἐλπίζουν στὴν πραγματοποίησή του.

Ἡ νεαρὴ τῆς ἐκπομπῆς μίλησε γιὰ σημεῖα τῶν καιρῶν. Τὸ ζήτημα εἶναι πῶς θὰ τὰ διακρίνουμε γιὰ νὰ χαράξουμε τὴ γραμμὴ μας πλεύσεως, μᾶς καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι κι αὐτὴ μία ναῦς νοητὴ, ἓνα καράβι καλοτάξιδο. Καὶ τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν θὰ παρατηροῦμε καὶ λίθους πρέπει νὰ βροῦμε πάνω στοὺς ὁποίους θὰ στηριχτοῦμε καὶ θὰ στηρίξουμε τὴν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος κατοπτεύοντας τὸ χῶρο τῆς Ἀθήνας λυπήθηκε πού εἶδε κατείδωλον τὴν πόλη. Διέκρινε ὅμως στὸν βωμὸ τὸν ἀφιερωμένο «τῷ ἀγνώστῳ θεῷ» τὸ λιθαράκι ἐκεῖνο πάνω στὸ ὁποῖο ἦταν δυνατὸ νὰ στηρίξει τὸ κήρυγμά του. Καὶ μεις ὀφείλουμε νὰ βροῦμε στηρίγματα. Μόνος ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος δὲν φθάνει. Ὅπως καὶ γιὰ τὴν ἐνοσάρκωσι δὲν ἀρκοῦσε —στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἐπέλεξε νὰ ἐνανθρωπήσει— μόνος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ χρειαζόταν καὶ ἡ σάρκα τῆς Παναγίας. Ὁ Χριστὸς μπορεῖ νὰ εἶναι κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, χρειάζεται ὅμως καὶ τὸ σῶμα· μπορεῖ νὰ εἶναι ἀκρογωνιαίος λίθος, μόνο μ' αὐτὸν δὲν ὑψώνεται ἡ οἰκοδομὴ. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν ἐργήγορη καὶ νήψη ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας νὰ διαλέγεται μὲ τὸ ἐκάστοτε παρὸν καὶ διακρίνοντας τὸ μέλλον νὰ στηρίξει σωστὰ τὴ δράσι τῆς στὸ σήμερον. Ἡ Θεολογία τῆς δὲν μπορεῖ νὰ συγκροτεῖται ἐρήμην τῶν ἀνθρωπίνων καταστάσεων καὶ νὰ μὴν περνᾶει στὴ ζωὴ.

Ἐνα ἐρώτημα πού συνήθως τίθεται εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθο: «Στὸ τέλος τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ, ἄραγε, νὰ δίνει ἀκόμη ἀπαντήσεις στὰ ἐρωτήματα τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν»; Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἔχει τεθεῖ τὸ ἐρώτημα ἐξυπακούει ἓνα «ὄχι». Ἐγὼ ὅμως θὰ ἀντιρωτοῦσα: «γιατί ὄχι»; Βεβαίως, καὶ μπορεῖ! Ἀρκεῖ νὰ ἀπαντᾶ στὰ ἐρωτήματα τοῦ σήμερον καὶ τοῦ αὔριου καὶ ὄχι μόνο τοῦ χθές...

(Συνεχίζεται)